

Bệnh xì mũ cao su

Điều kiện thời tiết hiện nay rất thuận lợi cho một số bệnh hại cao su phát sinh phát triển, để phòng trừ bệnh có hiệu quả cần xác định đúng nguyên nhân gây bệnh và phòng trừ kịp thời. Chúng tôi xin giới thiệu về bệnh xì mũ cao su và các biện pháp phòng trị có hiệu quả:

Triệu chứng bệnh: Tùy theo tuổi cây và bộ phận bị hại mà triệu chứng bệnh biểu hiện có khác nhau

Trên cây con ở vườn ươm và vườn nhân gốc ghép bệnh thường hại thân cành và cuống lá. Từ các vị trí bị hại, nhựa tự chảy ra thành từng giọt hay từng dòng. Bệnh nặng vết bệnh ăn sâu vào lõi gỗ. Dùng dao vạch lớp vỏ chỗ bị bệnh sẽ thấy các sọc màu đen xâm trên bề mặt gỗ thân. Trong điều kiện ẩm ướt, trên vết bệnh xuất hiện lớp nấm trắng. Bệnh nặng làm cây con khô chết.

Trên cây cao su trưởng thành đã khai thác nhựa, vết bệnh trên cành non, cuống lá có triệu chứng như ở cây cao su con. Đặc biệt trên cành lớn và thân cây, mô bị bệnh cũng chảy nhựa nhưng lớp vỏ thường sưng phồng lên. Hiện tượng này do phiến nhựa đã keo khô lại nằm xen kẽ giữa lõi gỗ và tầng vỏ. Phiến nhựa càng dày càng đẩy lớp vỏ sưng phồng lên. Khi cắt lớp vỏ che ngoài, thấy phiến nhựa thâm đen và có mùi hôi khó chịu. Bề mặt lõi gỗ trên thân bị bệnh cũng thâm đen. Chiều dài vết thâm tới 20-30cm. Khi vết bệnh hại trên miệng mặt cạo mủ làm thối miệng cạo, làm biến nâu lớp vỏ kế tiếp. Bệnh loét sọc mặt cạo biểu hiện trên đường cạo có những sọc đen nhỏ như nét bút chì đậm song song với chiều thẳng đứng thân cây. Khi bệnh nặng những sọc này sẽ loang rộng liên hợp lại thành sọc to thâm đen phát triển dần lên vỏ tái sinh và phần vỏ nguyên sinh ở dưới đường cạo. Những sọc đen thường bị che mờ dưới một lớp vỏ chưa bị hại phải gọt nhẹ qua lớp vỏ mới thấy rõ. Khi mặt cạo bị thối có thể thấy nước vàng chảy ra.

Tóm lại triệu chứng chung của bệnh xì mũ cao su là làm các vị trí bị bệnh thân cành ứ nhựa, đen thâm mặt lõi gỗ, phá hoại các ống mủ sơ cấp gây ảnh hưởng nghiêm trọng tới hoạt động của cung tượng tầng. Năng suất mủ do bệnh gây ra thiệt hại tới 40%.

Nguyên nhân gây bệnh:

Nấm gây bệnh xì mũ cao su là *Phytophthora palmivora* Bull, thuộc bộ nấm Sương mai (Peronosporales) lớp Nấm Tảo. Trong điều kiện có nước và nhiệt độ thấp, bào tử tạo thành nhiều bào tử động một cách nhanh chóng di chuyển theo nước xâm nhiễm lây bệnh qua miệng cắt mặt cạo, qua vết thương cơ giới và qua lỗ hở tự nhiên của cây. Sợi nấm xuyên sâu vào các mô tế bào

qua mạch libe, qua mô phân sinh tới mạch gỗ. Bệnh hại trên mặt cạo có thời kỳ tiềm dục từ 3-8 ngày.

Đặc điểm phát sinh phát triển bệnh:

Bệnh xì mũ phát sinh phát triển phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó nhiệt độ, ẩm độ có ảnh hưởng quyết định đến bệnh.

Phạm vi nhiệt độ thích hợp từ 20-25⁰C. Nhiệt độ thích hợp với nấm có thể từ 10-18⁰C. Nhiệt độ có liên quan đến sự phát triển tăng kích thước vết bệnh trên cây. Độ ẩm là yếu tố quan trọng tạo cho nấm dễ lây lan và tăng nhanh số lượng vết bệnh trên cây. Độ ẩm từ 85% trở lên nhất là 95% rất thích hợp cho sự phát triển của bệnh. Ở Thừa Thiên Huế bệnh thường gây hại nặng vào các tháng 9-11 hằng năm.

Trong các lô cao su trồng dày cành lá sum xuê, thiếu ánh sáng bệnh thường nặng hơn các lô trồng thưa, quang sáng. Nơi đất trũng ẩm thấp bệnh cũng nặng. Kỹ thuật cạo mũ cạo sâu quá tạo cơ hội tốt cho nấm xâm nhiễm, làm bệnh cũng dễ phát sinh nhiều. Các dòng vô tính cao su nhiễm bệnh nặng: RRIM 600, PR255, RRIV 4...

Biện pháp phòng trừ:

Đối với bệnh xì mũ cao su có thể phòng bệnh và trị bệnh theo các biện pháp sau đây:

1. Phòng bệnh ngay từ đầu, cần phun Boocđô 0,5-1% trước mùa bệnh phát triển,
2. Đối với lô cao su đã lớn, trước thời kỳ bệnh nặng cần tỉa bỏ cành bệnh, cây bệnh, vệ sinh sạch cỏ, tạo điều kiện quang thoáng trong lô cao su, chăm sóc bón phân cân đối NPK. Biện pháp phòng trừ bệnh tốt nhất là dùng thuốc Boocđô đặc quét lên thân, cành cây.

Đối với vườn cao su đang khai thác để phòng bệnh cần chú ý: không cạo mũ khi cây còn ướt. Vườn cây phải sạch cỏ, thông thoáng; Thường xuyên làm vệ sinh mặt cạo.

3. Khi bệnh xuất hiện phải lấy dao sắc cạo mô bị bệnh và bôi quét thuốc kịp thời. Cần phát hiện bệnh sớm khi vết bệnh còn nhỏ và nhẹ. Sử dụng thuốc metalaxyl + mancozeb (Ridomil MZ - 72, Mexyl MZ - 72) pha nồng độ 2% trong nước hoặc có thêm chất bám dính.

Lưu ý: Chỉ áp dụng biện pháp phòng trị bằng thuốc khi có triệu chứng bệnh xuất hiện. Các cây bị bệnh nặng phải cho nghỉ cạo để chữa trị dứt điểm rồi mới cho cạo lại. Tuyệt đối không trộn thêm đất vào thuốc để làm màu đánh dấu.